

บทที่ 3

วิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology)

การศึกษาและวิจัยนี้มีเป้าหมายอันเป็นวัตถุประสงค์คือการวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมโดยวิธีวิทยาการวิจัย ประเภทวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยข้อมูลที่ได้จากการใช้วิธีวิทยาการวิจัยดังกล่าวนำมาวิเคราะห์เพื่อวางแนวทางในการจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบซึ่งส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในอำนาจตุลาการมากขึ้น ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยมีการพัฒนาไปอย่างแท้จริง ทัดเทียมอารยประเทศ โดยมีรายละเอียดแต่ละวิธีวิทยาการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เป็น หลักการ แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายไทย และต่างประเทศโดยเอกสารที่ศึกษาเป็นเอกสารข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) และทุติยภูมิ (Secondary data) ประกอบด้วย หนังสือ ตำรา รายงานวิจัย บทความ คำพิพากษาของศาล และเอกสารอื่น ๆ จากแหล่งต่าง ๆ เช่น หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ห้องสมุดสถาบันพระปกเกล้า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ และค้นคว้าจากสื่อออนไลน์ (Internet) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน
- 2) หลักประชาธิปไตย
- 3) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 4) แผนนโยบายแห่งรัฐด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)
- 5) การดำเนินคดีอาญาของไทย

กฎหมายไทย

ในการศึกษาและวิจัยเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทยในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
- 2) ประมวลกฎหมายอาญา
- 3) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- 4) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
- 5) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558
- 6) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559
- 7) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539
- 8) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558
- 9) ระเบียบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2554
- 10) ระเบียบคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2556

กฎหมายต่างประเทศ

ในการศึกษาและวิจัยเพื่อหารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทยมีกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องสำหรับการวิเคราะห์คือ

- 1) Constitution of United States, Title 28 of the United States Code: Chapter 121-Juries; Trial by Jury และ Federal rules of Criminal Trial สหรัฐอเมริกา
- 2) Jury Act, 1974 สหราชอาณาจักร
- 3) Act on Citizen Participation in Criminal Trials, 2016 สาธารณรัฐเกาหลี

4) Courts Constitution Act, 1975 (Gerichtsverfassungsgesetz: GVG) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

5) Code of Criminal Procedure, 1810 (Code de procédure pénale) สาธารณรัฐฝรั่งเศส

6) The Act Concerning Participation of Lay Assessors in Criminal Trials (The Lay Assessor Act, 2004) ประเทศญี่ปุ่น

ข้อมูลเอกสารในการวิจัยนี้ใช้สังเคราะห์ให้ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเพื่อเป็นประเด็นสำหรับการนำไปสู่การสร้างประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาในศาลยุติธรรม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า และดำเนินการสัมภาษณ์โดยตรงระหว่างผู้วิจัยกับประชากรสัมภาษณ์

2.1 ประชากรสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นจะทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ได้แก่

1) กลุ่มผู้พิพากษาศาลยุติธรรม เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา เพราะการจะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาอาจจะกระทบถึงอำนาจของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี

2) กลุ่มพนักงานอัยการ เป็นทนายความของรัฐ ทำหน้าที่ว่าความคดีอาญาในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี

3) กลุ่มทนายความ ทำหน้าที่ว่าความคดีอาญาในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี

4) กลุ่มผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ เป็นตัวแทนภาคประชาชนที่มีหน้าที่ในการร่วมพิจารณาพิพากษาคดีอาญาในศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ

5) กลุ่มนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา

2.2 ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก

ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก กำหนดไว้ 7 ประเด็น ดังนี้

- 1) ความคิดเห็นต่อการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา
- 2) ความคิดเห็นต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในอำนาจตุลาการตามระบบผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว และศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ
- 3) ความคิดเห็นต่อการนำระบบผู้พิพากษาสมทบมาใช้ในศาลอาญา
- 4) ความคิดเห็นต่อการนำระบบลูกขุนมาใช้ในศาลอาญา
- 5) ถ้าจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาควรจะเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างไร
- 6) ข้อจำกัดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคหากจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา
- 7) ข้อเสนอแนะหากจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เป็นการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความเหมาะสมกับบริบทประเทศไทย จากนั้นไปสู่การจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบที่แสดงถึงการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา

4. การจัดทำร่างกฎหมาย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการหารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาในศาลอาญาที่มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายฉบับใดเปิดช่องทางให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาในศาลอาญาได้ซึ่งแนวทางที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ ต้องมีการออกกฎหมายที่มีศักดิ์เทียบเท่ากับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้วิจัยจึงได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติผู้พิพากษาสมทบในคดีอาญา พ.ศ. ขึ้น ซึ่งมีศักดิ์เท่ากับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติผู้พิพากษาสมทบในคดีอาญา พ.ศ. นี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารทั้งในและต่างประเทศนำมาประกอบกับความคิดเห็นในการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิจารณาพิพากษาคืออาญาที่มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยเมื่อได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมแล้วนำมาจัดทำร่างกฎหมายต้นแบบแล้วดำเนินการรับฟังความคิดเห็นเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวกฎหมายต้นแบบ รวมถึงปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขต่าง ๆ หากมีการนำร่างกฎหมายไปใช้เพื่อให้ได้ร่างกฎหมายที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด

5. การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

เป็นการจัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อข้อค้นพบจากการจัดทำกรจัดทำร่างพระราชบัญญัติผู้พิพากษาสมทบในคดีอาญา พ.ศ. เพื่อนำความคิดเห็นที่ได้จากผู้เข้าร่วมประชุมมาปรับปรุงร่างกฎหมายต้นแบบให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด โดยประชากรที่เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นประกอบไปด้วยตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการ สภานายความ ผู้ นักวิชาการ ฯลฯ เป็นต้น